

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 336.711:330.3(477)

БУРА Віталіна, аспірант кафедри банківської справи Київського національного торговельно-економічного університету

СИСТЕМНО ВАЖЛИВІ БАНКИ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розглянуто питання визначення ролі системно важливих банків у банківському секторі України. Показано двояку природу системно важливих банків в Україні, які мають як потенціал розвитку банківського ринку, так і його монополізації. Надано рекомендації для мінімізації негативного та максимізації позитивного впливу діяльності системно важливих банків.

Ключові слова: системно важливий банк, потенційний системно важливий банк, концентрація, консолідація, монопольне становище.

Бура В. Системно значимые банки в развитии экономики Украины. Рассмотрены вопросы определения роли системно значимых банков в банковском секторе Украины. Показана двоякая природа системно важных банков в Украине, которые имеют как потенциал развития банковского рынка, так и его монополизации. Даны рекомендации для минимизации негативного и максимизации положительного влияния деятельности системно важных банков.

Ключевые слова: системно значимый банк, потенциальный системно значимый банк, концентрация, консолидация, монопольное положение.

Постановка проблеми. Світова економічна криза 2008–2009 рр. чітко виявила високу залежність економік світу від стійкості системно важливих банків (СВБ), несподівані проблеми платоспроможності яких зумовлюють широкомасштабні наслідки у банківській системі, що супроводжується падінням довіри з боку фізичних та юридичних осіб, негативним впливом на стан фінансового сектора та розвиток реальної економіки.

Для України проблема існування СВБ набула особливого значення під час розгортання подій 2014–2016 рр., коли криза платоспроможності одного великого банку загрожувала всій банківській системі та виступала каталізатором паніки серед клієнтів. До того ж її вирішення потребувало значних державних витрат. Зокрема, лише на

© Бура В., 2017

підтримання платоспроможності СВБ у 2014 р. держава витратила більш ніж 64 млрд грн або 4.4 % від ВВП країни, а вимушена націоналізація Приватбанку у 2016 р. коштувала державі майже 6 % ВВП країни. Значні державні витрати на підтримання СВБ під час кризи, а також активізація процесів консолідації та концентрації у банківському секторі України в цей час виявили гостру потребу у визначенні практичної значущості діяльності СВБ та визначили актуальність цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Незважаючи на суттєві наукові доробки іноземних та вітчизняних вчених, дослідження ролі та місця СВБ у банківському секторі потребує подальшого розвитку. Окремим практичним питанням діяльності СВБ присвячено праці вітчизняних і зарубіжних дослідників: О. Примостки, В. Лавренюка, Н. Шульги, О. Лебединської, В. Новікової [1–5] та ін. Проте потрібно визнати, що донині проблема визначення ролі СВБ у банківському секторі України залишається до кінця не дослідженою.

Метою статті є визначення ролі системно важливих банків у розвитку банківської системи України.

Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання: дослідити рівень концентрації та консолідації на банківському ринку України як передумови для появи СВБ; визначити перелік потенційних системно важливих банків (ПСВБ); проаналізувати місце СВБ та ПСВБ у банківському секторі України та їх соціальну значущість; визначити роль СВБ та ПСВБ у розвитку банківської системи України.

Матеріали та методи. Інформаційною базою дослідження є статистичні дані Національного банку України, Міністерства фінансів України, фінансова звітність банків, а також документи НБУ щодо розвитку банківської системи України.

Ця стаття виконана на основі діалектичного методу як головного методу будь-якого дослідження та базується на системному, історичному та логічному підходах до вивчення ролі СВБ у банківському секторі України. У процесі дослідження використано такі методи, як: аналіз і синтез (визначення рівня консолідації банківського сектора України), індукції та дедукції (ідентифікація потенційних СВБ), порівняльний аналіз (порівняння обсягів діяльності СВБ з іншими банками України й обсягом державних доходів та витрат), статистичний (визначення місця СВБ у банківській системі) та графічний.

Результати дослідження. Виникнення СВБ є наслідком активізації процесів концентрації та консолідації банківських систем, які тісно пов'язані між собою. Причому концентрацію розглядають як результат, певний маркер консолідаційних процесів, а також як один із факторів, що визначає рівень конкуренції у банківській системі та її фінансову стійкість.

Консолідаційні процеси банківської системи України реалізуються внаслідок: виходу з ринку неплатоспроможних банків, активізації злиття і поглинання наявних банків та нерівномірного збільшення активів серед банків [6].

В Україні протягом останніх трьох років найбільш активно консолідація здійснюється через вихід з ринку неплатоспроможних банків. За цей час кількість банків скоротилася зі 180 до 93 (дані станом на 01.04.2017), з яких: 6 – через непрозору структуру, 3 – самоликвідацію за рішенням власників, 5 – анексію Криму та військові дії у зоні АТО, 10 – порушення законодавства в сфері фінмоніторингу; 55 – порушення нормативів, у тому числі падіння рівня нормативів капіталу, решта – з інших причин (незадовільної якості активів тощо). Інші дві форми – злиття та поглинання, нерівномірне збільшення активів серед банків мають лише поодинокі випадки.

Зокрема, Національним банком України та Антимонопольним комітетом у вересні 2016 р. погоджено та надано дозвіл на придбання холдинговою компанією *ABH Holdings SA* (що володіє "Альфа-банком") у *UniCredit Group (UCG)* "Укрсоцбанку". Ця угода стала першою за останні роки масштабною угодою у сфері *M&A* (злиття та поглинання) в банківському секторі [7].

Сумарні активи "Альфа-банку" і "Укрсоцбанку" відповідають четвертому місцю в рейтингу українських банків з часткою на ринку в 6.5 % (станом на 01.01.2017), а зобов'язання перед фізичними особами становлять 31.6 млрд грн. Більше депозитів фізичних осіб вдалося залучити лише Приватбанку та Ощадбанку.

З огляду на зазначене можна констатувати, що після приєднання Укрсоцбанку Альфа-банк має потенційну можливість отримати статус "системно важливого банку". Тому наразі ці два банки – Альфа-банк та Укрсоцбанк слід розглядати як ПСВБ.

Наступним моментом, що стосується процесу консолідації на банківському ринку України, є формування державної монополії. З переходом найбільшого банку України ПАТ "Приватбанку" у державну власність всі три СВБ стали державними.

Станом на початок 2017 р. яскраво прослідковується тенденція до монополізації державою банківського ринку. Так, держава володіє більш ніж половиною від загального обсягу залучених коштів клієнтів та активів по банках України (табл. 1).

Посилення державної монополізації банківського ринку пов'язано також із значним зростанням обсягів діяльності Ощадбанку, Укрексімбанку та Укргазбанку. Зокрема, частка активів останнього у загальному обсязі активів банків зростає за останні два роки майже у три рази з 1.6 % (станом на 31.12.2015) до 4.3 % (станом на 31.12.2016), що є результатом приєднання до нього банку "Київ" у червні 2015 р. [8]. Зважаючи на це, а також важливість Укргазбанку для забезпечення

фінансової стабільності (банкрутство може підірвати довіру населення до держави та інших державних банків), доречно вважати його ще одним потенційним СВБ України.

Таблиця 1

**Частка банків з державною участю
у показниках діяльності банків України у 2014–2016 рр., %**

Банк	Активи			Кредити, надані клієнтам			Залучені кошти клієнтів			Залучені кошти від фізичних осіб		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
ПАТ КБ "Приватбанк"	–	–	17.7	–	–	10	–	–	21.3	–	–	35.3
АТ "Ощадбанк"	9.7	13.1	16.9	9.0	9.4	12.1	7.7	12.5	17.0	8.7	13.7	16.2
АТ "Укресімбанк"	9.6	11.6	12.9	7.2	7.9	10.7	8.4	10.4	9.9	5.2	6.2	5.7
АБ "Укргазбанк"	1.6	3.4	4.3	1.6	2.0	3.7	1.7	3.7	5.4	1.6	2.8	3.2
АТ "Родовідбанк"	0.6	–	–	0.5	–	–	0.1	–	–	0	–	–
<i>Разом по банках з державною часткою</i>	<i>21.5</i>	<i>28.1</i>	<i>51.8</i>	<i>18.4</i>	<i>19.3</i>	<i>36.4</i>	<i>17.9</i>	<i>26.5</i>	<i>53.6</i>	<i>15.5</i>	<i>22.7</i>	<i>60.4</i>

Джерело: складено автором за [8].

Визначення ролі та місця СВБ (Приватбанку, Ощадбанку, Укресімбанку) та ПСВБ (Альфа-банку, Укрсоцбанку та Укргазбанку) у банківській системі України доцільно розглянути за показниками, які характеризують основні ознаки системної важливості, виходячи з таких міркувань:

- СВБ – банки, "банкрутство яких не можна припустити" через те, що вони "занадто великі", "занадто взаємопов'язані", "занадто складні" та "занадто важливі";
- системна важливість банків України не відображається за ознаками "складність" та "взаємопов'язаність" через стискання міжбанківського ринку (за три останніх роки його середньоденні обсяги зменшилися до рівня 2005 р.) та відсутність таких операцій на балансі банків, як операції з деривативами, активами під управлінням, укладенням угод на ринку капіталів та ін.;
- основними показниками, що характеризують розмір банку, є активи, зобов'язання та капітал, тому проаналізовано частку СВБ та ПСВБ у кожному з цих показників по банках України;
- "важливість" банку, тобто його значення для приватного та державного секторів, а також платіжної інфраструктури, що відображається через частку банку в загальному обсязі кредитування, залучених коштів клієнтів (у т.ч. фізичних осіб), у загальній кількості емітованих активних платіжних карток, торговельних терміналів, банкоматів.

Результати дослідження масштабів діяльності СВБ та ПСВБ України відображено в *табл. 2*.

Таблиця 2

Частка СВБ та ПСВБ у показниках діяльності банків України за 2014–2016 рр., станом на 31.12., %

Показник	2014			2015			2016		
	Частка								
	СВБ	ПСВБ	Разом	СВБ	ПСВБ	Разом	СВБ	ПСВБ	Разом
Активи	34.8	8.1	42.9	46.3	11.3	57.7	47.5	10.8	58.3
Зобов'язання	34.2	8.1	42.3	47.4	10.4	57.8	49.8	10.1	60.0
Власний капітал	39.8	7.6	47.5	33.8	22.1	55.9	26.6	17.1	43.6
Залучені кошти від клієнтів	35.8	7.4	43.1	46.6	10.6	57.2	48.1	12.0	60.2
Залучені кошти від фізичних осіб	39.3	7.0	46.3	55.3	9.4	64.7	57.2	10.6	67.7
Кредити з урахуванням резервів	33.5	8.6	42.2	41.3	11.9	53.3	43.8	11.4	55.1
Емітовані активні картки	60.7	7.2	67.9	68.6	8.1	76.7	72.0	7.3	79.3
Кількість торгових терміналів	69.9	4.1	74.0	76.3	4.2	80.5	76.8	4.4	81.2
Кількість банкоматів	60.5	4.9	65.4	67.7	4.9	72.6	70.3	5.1	75.3

Джерело: складено автором за [8; 9, табл. 5].

Місце та роль СВБ та ПСВБ, передусім, виявляється у значних обсягах їх діяльності на банківському ринку. Три СВБ сконцентрували майже половину активів та зобов'язань банків України, кредитів та залучених коштів від клієнтів, частка залучених коштів від фізичних осіб СВБ у 2016 р. перевищила обсяг решти банків. Однак найбільше значення діяльності СВБ має прояв саме в забезпеченні платіжної інфраструктури: їм належить переважна більшість банкоматів, активних карток та торговельних терміналів (див. *табл. 2*). За такої ситуації СВБ стали "надважливими" банками для розвитку банківської системи України, а їх потенціал може бути використаний для вирішення перспективних завдань, які визначено Комплексною програмою розвитку фінансового сектора України до 2020 р. [10] (далі – Комплексна програма), Основними засадами грошово-кредитної політики на 2017 р. та на середньострокову перспективу [11].

По-перше, Комплексною програмою передбачено зниження рівня готівки з 18.1 % у 2014 р. до 9.5 % у 2020 р. та збільшення рівня безготівкових розрахунків з 25 % у 2014 р. до 55 % у 2020 р. При цьому СВБ мають потенціал розвитку платіжної інфраструктури, її удосконалення та забезпечення повноти охоплення доступу населення до здійснення безготівкових операцій (через розгалужену систему відділень, банкоматів, торговельних терміналів тощо).

По-друге, завдяки довірі населення до діяльності СВБ, значним обсягам залучення коштів цими банками, вчасному виконанню зобов'язань перед клієнтами, а також розширенню асортименту депозитних послуг СВБ разом з діями НБУ здатні сприяти зменшенню готівкових операцій з іноземною валютою.

По-третє, СВБ мають потенційну здатність (кадрову, методичну, ресурсну, інформаційно-технологічну) до розширення обсягів операцій з цінними паперами. Здійснення НБУ виваженої політики щодо розміщення державних цінних паперів та розширення інструментів фондового ринку (зокрема, створення для цього законодавчої бази) сприятиме збільшенню обсягів операцій на ринку корпоративних цінних паперів.

Разом з тим, колосальні розміри СВБ перетворюють їх не лише на банки "занадто важливі, щоб збанкрутувати", а також на банки "занадто великі, щоб бути врятованими урядом" (табл. 3).

Таблиця 3

Зобов'язання СВБ та ПСВБ у доходах та видатках зведеного бюджету України за 2014–2016 рр., %

Банк	У видатках зведеного бюджету			У доходах зведеного бюджету		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
ПАТ "Приватбанк"	18.4	34.9	24.8	41.0	36.4	26.5
АТ "Ощадбанк"	10.7	22.4	23.4	23.7	23.3	24.9
АТ "Укресімбанк"	11.4	21.2	18.6	25.3	22.2	19.8
Усього по СВБ	40.5	78.5	66.7	90.0	81.9	71.2
АБ "Укргазбанк"	2.0	5.5	5.8	4.4	5.7	6.2
ПАТ "Укрсоцбанк"	4.3	6.0	3.5	9.5	6.2	3.7
ПАТ "Альфа-банк"	3.4	5.9	4.3	7.5	6.1	4.6
Усього по ПСВБ	9.6	17.3	13.6	21.3	18.0	14.5

Джерело: складено автором за [8; 12].

Так, націоналізація Приватбанку державі коштувала 116.8 млрд грн, що складає 14 % державних видатків за 2016 р. (стільки ж держава витратила на соціальний захист населення або виплату відсотків за запозиченнями, сільське господарство та охорону довкілля або медицину та транспорт) [12; 13].

Водночас, значні обсяги діяльності СВБ провокують проблеми у забезпеченні економічної конкуренції та стабільності на банківському ринку: *по-перше*, монополізація банківського ринку (на ринку коштів фізичних осіб та ринку безготівкових платежів СВБ вже посідають монопольне становище, оскільки їх частка перевищує 50 %, ситуація на інших сегментах банківського ринку наближається до формування монополізму); *по-друге*, низька капіталізація СВБ призводить до більшої вразливості банків до ризиків та низької можливості абсорбції наслідків їх діяльності (частка СВБ на ринку капіталів майже у два рази поступається їх частці на ринку активів чи зобов'язань).

Підвищується роль на банківському ринку не лише СВБ, а й ПСВБ. Хоча обсяги діяльності ПСВБ значно поступаються СВБ, однак, якщо порівняти їх зобов'язання з державними видатками та доходами у 2016 р., то частка зобов'язань ПСВБ майже дорівнює, наприклад, річним видаткам держави на медицину та Збройні сили або на освіту (див. *табл. 3*).

Центральне місце СВБ на банківському ринку та їх значна роль у розвитку фінансового сектора сприяє також зростанню їх соціальної значущості для країни. Так, науковці поряд з поняттям "системно важливий банк" застосовують поняття "соціально важливий банк". Соціально важливі – це банки, фінансові труднощі кожного з яких завдадуть істотної шкоди (прямої та непрямої) великій кількості членів суспільства і учасників ринку [1, с. 175]. Соціальна значущість, насамперед, виявляється у кількості створених робочих місць та обсягу прибутку/збитку.

Зазвичай, великі банки генерують значні обсяги прибутку, сприяючи при цьому економічному розвитку держави (через виплату податків). Так, частка прибутку СВБ у загальному обсягу прибутку по банках України протягом 2007–2013 рр. коливалась на рівні 30–40 %, а за результатами 2009 р. досягла максимального розміру – 56 % [8].

Разом з тим, збиткова діяльність СВБ має таку ж силу соціального впливу, але оберненої дії (негативний вплив). Так, за 2013–2014 рр. збиток СВБ становив близько 30–35 %, а у 2016 р. досяг позначки у 81 % від загального обсягу збитку по банках України. Надмірна збитковість СВБ в Україні призводить, насамперед, до додаткових витрат держави на їх капіталізацію (оскільки СВБ є державними). Тобто постає проблема – в кінцевому рахунку за помилки банків розплачуються платники податків.

Діяльність ПСВБ (як прибуткова, так і збиткова) має в кілька разів меншу силу соціального впливу, ніж СВБ: частка прибутку (збитку) цих банків в основному коливається в межах 7–10 % від загального обсягу по ринку банківських послуг. Ці банки генерують менший обсяг прибутку під час економічного підйому і менший обсяг збитку у кризовий період. Максимальний обсяг прибутку ПСВБ становив у 2008 р. 15 % від загального його обсягу по банках України, а максимальний збиток у 2011 р. – 26 % від загального збитку банківської сфери [8].

Наступною ознакою соціальної значущості банку є кількість створених робочих місць. За браком необхідної інформації ця ознака досліджується на основі частки підрозділів СВБ та ПСВБ у їх загальній кількості по банках України.

Загалом підрозділи СВБ України становлять 58 % їх кількості по банківському ринку. Розгалужена мережа банків є свідченням забезпечення робочими місцями фахівців відповідної спеціалізації. Частка підрозділів ПСВБ – відносно незначна та становить 5.6 % [14].

Тобто СВБ – банк, який має потенційну можливість негативно впливати на фінансовий сектор та реальну економіку і є надважливим для розвитку банківського сектора та національної економіки.

Негативний вплив діяльності СВБ повинен бути мінімізований завдяки банківському та антимонопольному регулюванню. *По-перше*, необхідно розбити спеціальні норми регулювання для СВБ та ПСВБ, які передбачають встановлення вимог залежно від рівня системної важливості банків щодо капіталу та ліквідності, а також підвищити вимоги щодо якості активів, систем ризик-менеджменту та транспарентності інформації. Ці заходи сприятимуть підвищенню фінансової стійкості СВБ та зменшенню їх уразливості до ризиків.

По-друге, з огляду на специфіку фінансового сектора доцільно змінити вимоги щодо визнання статусу банку на ринку монопольним: відповідно зменшити з 30 до 20 % максимальну частку одного банку на ринку, з 50 до 35 % – максимальну сукупну частку трьох банків на ринку та з 70 до 50 % – максимальну сукупну частку п'ятих банків на ринку. Таким чином, три найбільші банки не зможуть контролювати більше половини ринку банківських послуг. Це обмеження сприятиме частковому вирішенню проблеми "занадто великий, щоб збанкрутувати" та підвищенню рівня економічної конкуренції на ринку банківських послуг.

Позитивний вплив діяльності СВБ повинен бути максимізований, насамперед, за рахунок використання їх потенціалу у розвитку банківської системи. Для цього практично необхідним заходом є розробка стратегії розвитку державних банків з чітким акцентом їх діяльності у напрямі досягнення перспективних цілей, визначених Комплексною програмою та Основними засадами грошово-кредитної політики. Крім того, необхідно розробити програму державної участі на банківському ринку України, відповідно до якої встановлюються часові горизонти та державні заходи для стабілізації ситуації на банківському ринку, а також план дій для поступового зменшення ролі держави на ньому.

Висновки. Проведене дослідження продемонструвало двояке значення діяльності СВБ для банківської системи України. З одного боку, вони посідають центральне місце у банківському секторі країни за обсягами своєї діяльності (володіють майже половиною активів та зобов'язань банків України). До того ж, СВБ сконцентрували значний потенціал для подальшого розвитку банківського сектора, що сприяє розвитку економіки, створенню нових робочих місць та формуванню довіри населення до банків. З іншого боку, значні обсяги діяльності СВБ провокують проблеми у забезпеченні економічної конкуренції та стабільності на банківському ринку, що виявляється передусім у монополізації ними певних сегментів банківського ринку та генерації морального ризику, який може коштувати державі 15 % і більше від державних доходів.

Надано ряд рекомендацій регулюючим органам щодо максимізації позитивного та мінімізації негативного впливу від діяльності СВБ України. Однак ця проблема потребує подальших наукових досліджень та дискусій. Зокрема, це стосується напрямів, інструментів та моделей регулювання СВБ в Україні, вдосконалення антимонопольного законодавства, а також пошуку оптимального відношення державної та приватної участі на банківському ринку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Примостка О. О.* Методологія визначення системно важливих фінансових організацій. Вісн. ЖДТУ. 2014. № 4 (70). С. 175–181.
2. *Лавренюк В. В.* Системно важливі банки та їх вплив на стабільність банківської системи : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08. К., 2016. 280 с.
3. *Шульга Н. П., Колодізева С. О.* Ідентифікація системно важливих банків. Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. 2016. № 5. С. 82–98.
4. *Лебединская О. Г.* Роль системно значимых банков в развитии инновационной экономики. УЭкС. 2014. № 3 (63). URL : <http://cyberleninka.ru/article/n/rol-sistemno-znachimyh-bankov-v-razvitii-innovatsionnoy-ekonomiki>.
5. *Новикова В.* Функционирование и регулирование системно значимых банков в Республике Беларусь. Банков. весн. 2013. № 8. С. 33–38.
6. *Рашкован В., Корнилюк Р.* Концентрація банківської системи України : міфи та факти. Вісн. НБУ. 2015. № 234. С. 6–38.
7. Про результати розгляду справи про концентрацію : рішення Анти-монопольного комітету України від 08.09.2016. №413-р.
8. *Показники банківської системи (квартальні дані).* URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
9. *Загальні показники розвитку ринку платіжних карток в Україні.* URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219.
10. Комплексна програма розвитку фінансового сектора України до 2020 року. URL : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43352266>.
11. Основні засади грошово-кредитної політики на 2017 рік та на середньострокову перспективу. URL : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=41258582>.
12. *Доходи та витрати держави за 2004–2017 рр.* URL : <http://cost.ua/budget/revenue>.
13. *Деякі питання забезпечення стабільності фінансової системи : Постанова Кабінету Міністрів України № 961 від 18.12.2016.* URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/961-2016-p/paran9#n9>.
14. *Кількість структурних підрозділів банків України.* URL : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=34661581>.

Стаття надійшла до редакції 05.07.2017.

Bura V. Systemically important banks in the development of the economy of Ukraine.

Background. Increasing attention of regulators and scientists to the problem of the existence of "systemically important banks" (SIBs) was caused by the global economic

crisis of 2008–2009 and by the bankruptcy of "too big" banks of US. In Ukraine, the problem became especially important during the banking crisis 2014–2016, which revealed an acute need to define the practical significance of the activities of SIBs.

Analysis of recent research and publications showed that despite significant scientific contribution of foreign and domestic researchers on the research topic, definition of the role and place of SIBs in Ukraine's banking sector needs further development considering present changes, it substantiates the relevance of the research.

The **aim** of the article is to determine the role and place of systemically important banks in the banking system of Ukraine.

Materials and methods. The article is based on the dialectical method and on systematic, historical and logical approaches to the study of the role of SIB in the banking sector of Ukraine. In the process of research, the following methods were used: analysis and synthesis, induction and deduction, comparative analysis, statistical and graphic.

Results. Activation processes of concentration and consolidation of the banking system of Ukraine over the last three years has become a prerequisite to the future extension of the list of SIBs. Currently, potential systemically important banks (PSIBs), in our view, are Alfa Bank, Ukrsotsbank and UkrGasbank. These banks due to the approaching of their activities to the level of systemic importance and to the projected increasing their potential have to get the status of SIBs within a few years. Therefore, the object of this study are both SIBs and PSIBs.

Determination of the place and role of SIBs and PSIBs in Ukraine's banking sector was carried out taking into account signs of systemic importance: "size" and "importance" and their social significance. Thus, three SIBs concentrated 44 % of loans, 48 % of assets, 48 % of funds of clients, 50 % of commitments and 57 % funds of individuals, 58 % offices and 70 % of the payment infrastructure of the banking system of Ukraine. In addition, increases the role of not only of SIBs, but PSIBs as well in the banking market, which increases the burden on the state budget.

In this situation, SIBs became socially significant and "extremely important" banks to the banking system of Ukraine. Their potential can be used to address tasks, which are identified by Complex program of development of financial sector of Ukraine till 2020 and the Basic principles of monetary policy in 2017 and the medium term.

However, significant size of SIBs activities provoke problems in ensuring economic competition and stability in the banking market. This paper develops set of recommendations for regulators Ukraine .

Conclusion. It was determined that SIBs accumulate significant amounts of savings, promote economic development through loaning, create jobs and contribute to the formation of public confidence in banks. However, activities of SIBs leads to violation of economic competition in the banking market of Ukraine, they occupy monopoly (dominant) position and generate moral hazard that could cost the state more than 15 % of government revenue. The main task of regulators at the moment is to develop and implement a number of measures to maximize the positive and minimize the negative impact of SIBs.

Keywords: systemically important bank, potential systemically important bank, concentration, consolidation, monopoly position.

REFERENCES

1. Prymostka O. O. Metodologija vyznachennja systemno vazhlyvyh finansovyh organizacij. Visn. ZhDTU. 2014. № 4 (70). S. 175–181.
2. Lavrenjuk V. V. Systemno vazhlyvi banky ta i'h vplyv na stabil'nist' bankivs'koi' systemy : dys. ... kand. ekon. nauk : spec. 08.00.08. K., 2016. 280 s.
3. Shul'ga N. P., Kolodizjeva S. O. Identyfikacija systemno vazhlyvyh bankiv. Visn. Kyi'v. nac. torg.-ekon. un-tu. 2016. № 5. S. 82–98.

4. *Lebedinskaja O. G.* Rol' sistemno znachimyh bankov v razvitii innova-cionnoj jekonomiki. UJekS. 2014. № 3 (63). URL : <http://cyberleninka.ru/article/n/rol-sistemno-znachimyh-bankov-v-razvitii-innovatsionnoy-ekonomiki>.
5. *Novikova V.* Funkcionirovanie i regulirovanie sistemno znachimyh bankov v Respublike Belarus'. Bankov. vesn. 2013. № 8. S. 33–38.
6. *Rashkovan V., Kornyljuk R.* Koncentracija bankivs'koi' systemy Ukrai'ny : mify ta fakty. Visn. NBU. 2015. № 234. S. 6–38.
7. Pro rezul'taty rozgljadu spravy pro koncentraciju : rishennja Anty-monopol'nogo komitetu Ukrai'ny vid 08.09.2016. № 413-r.
8. *Pokaznyky bankivs'koi' systemy (kvartal'ni dani).* URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
9. *Zagal'ni pokaznyky rozvytku rynku platizhnyh kartok v Ukrai'ni.* URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219.
10. Kompleksna programa rozvytku finansovogo sektora Ukrai'ny do 2020 roku. URL : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43352266>.
11. Osnovni zasady groshovo-kredytnoi' polityky na 2017 rik ta na seredn'ostrokovu perspektyvu. URL : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=41258582>.
12. *Dohody ta vytraty derzhavy za 2004–2017 rr.* URL : <http://cost.ua/budget/revenue>.
13. *Dejaki pytannja zabezpechennja stabil'nosti finansovoi' systemy : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrai'ny № 961 vid 18.12.2016.* URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/961-2016-p/paran9#n9>.
14. *Kil'kist' strukturnyh pidrozdiliv bankiv Ukrai'ny.* URL : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=34661581>.